

اخبار غلامحسین بنان

در مطبوعات
به انضمام گفت‌وگوها

به کوشش
سیدمهرداد معصوم‌زاده

مؤسسه‌ی فرهنگی-هنری ماهور

تهران ۱۴۰۵

فهرست

مقدمه	۱۳
فصل اول: اخبار غلامحسین بنان در مطبوعات	۱۵
اعلان کنسرت‌ها	۱۷
۱. کنسرت انجمن موسیقی ملی (شامل آهنگ از فیلم طوفان زندگی)	۱۷
۲. کنسرت انجمن موسیقی ملی (با شرکت هنرمندان بانو روح‌بخش و آقای بنان)	۱۸
۳. کنسرت انجمن موسیقی ملی (آهنگ‌های نوای نی، بهار عاشق، تمنای یار و...)	۱۸
۴. کنسرت انجمن موسیقی ملی (با یک پرده نمایش)	۱۹
۵. کنسرت جواد معروفی (در سالن مجلل سینما مترویل)	۱۹
۶. کنسرت انجمن موسیقی ملی (به یاد حافظ)	۲۰
۷. کنسرت انجمن موسیقی ملی (آهنگ‌های جدید از ساخته‌های وزیری و خالقی)	۲۱
۸. کنسرت بنان (به علت مهیا نشدن سالن به موقع دیگری موکول شد)	۲۱
۹. کنسرت شب عید فطر (به نفع صندوق تعاون هنرمندان)	۲۲
۱۰. کنسرت بزرگ (با شرکت بنان، مرضیه، دلکش...)	۲۳
۱۱. کنسرت گل‌ها (به همراه آواز بنان و مرضیه)	۲۳
۱۲. کنسرت (به نفع مدرسه نورآیین برای نابینایان)	۲۳
اخبار	۲۵
۱. برنامه هفتگی موسیقی رادیو	۲۵
۲. طوفان زندگی، اولین فیلم ایرانی	۲۵
۳. اینجا تهران است (۱)	۲۷
۴. گفت‌وگو با ابراهیم منصوری	۲۷
۵. گفت‌وگو با ادیب خوانساری	۲۸
۶. گفت‌وگو با تاج اصفهانی	۲۸

۷. گفت‌وگو با حسینعلی وزیر تبار ۲۹
۸. گفت‌وگو با مجید وفادار ۲۹
۹. گفت‌وگو با شمس (۱) ۲۹
۱۰. گفت‌وگو با پوران شاپوری (۱) ۳۰
۱۱. گفت‌وگو با حسین یاحقی ۳۰
۱۲. خوانندگان و نوازندگان رادیو تهران ۳۰
۱۳. بنان مرید حافظ، عاشق خالقی و شیفته صبا و ارادتمند بادمجان است! ۳۱
۱۴. گفت‌وگو با امین‌الله رشیدی ۳۴
۱۵. گفت‌وگو با اکبر محسنی ۳۵
۱۶. گفت‌وگو با دلکش (۱) ۳۵
۱۷. گفت‌وگو با دلکش (۲) ۳۶
۱۸. گفت‌وگو با پوران شاپوری (۲) ۳۶
۱۹. گفت‌وگو با شمس (۲) ۳۷
۲۰. گفت‌وگو با روح‌الله خالقی (۱) ۳۷
۲۱. نان و بنان ۳۸
۲۲. عید هنرمندان (۱) ۳۹
۲۳. گفت‌وگو با ناصر خدایار ۴۰
۲۴. اینجا تهران است (۲) ۴۱
۲۵. برنامه ماهانه موسیقی رادیو ۴۲
۲۶. غلامحسین بنان (۱) ۴۲
۲۷. گفت‌وگو با یاسمین ۴۳
۲۸. فریدون حافظی به ایتالیا می‌رود ۴۳
۲۹. گفت‌وگو با احمد ابراهیمی ۴۴
۳۰. زندگی‌نامه غلامحسین بنان ۴۴
۳۱. ریش و قیچی... هنرمندان در برابر هم... نمره کی بیشتر است؟ ۴۷
۳۲. بنان خواننده معروف در یک حادثه اتومبیل به‌سختی مجروح شد ۵۲
۳۳. ممکن است بنان بینایی چشم راست را از دست بدهد ۵۳
۳۴. به نجات چشم راست بنان امیدی نیست ۵۵
۳۵. تشکیل شورای چشم‌پزشکان برای عمل جراحی چشم بنان ۵۷
۳۶. تصمیم جدید کمیسیون پزشکی درباره چشم بنان ۵۸
۳۷. هنرمندان و فرشته عدالت ۵۹

۳۸.	معاینهٔ بنان به وسیلهٔ پزشک قانونی	۵۹
۳۹.	ارزش چشم یک هنرمند و چشم‌هایی که به‌سوی او خیره شده است	۶۰
۴۰.	بنان تصادف کرد	۶۳
۴۱.	بنان چگونه چشم راست خود را از دست داد؟	۶۴
۴۲.	دست قمر، و چشم بنان	۶۸
۴۳.	سانحهٔ دلخراش برای خوانندهٔ اول گل‌های جاویدان	۶۹
۴۴.	احتمال فلج دست بیژن بنان	۷۱
۴۵.	حال بنان رو به بهبود است	۷۱
۴۶.	رسیدگی به پروندهٔ حادثهٔ اتومبیل بنان	۷۲
۴۷.	نظر یک پرفسور خارجی دربارهٔ چشم بنان	۷۳
۴۸.	گفت‌وگو با مرضیه (۱)	۷۳
۴۹.	دربارهٔ وضع بنان و فرزند نه‌سالهٔ او	۷۴
۵۰.	چگونه چشمم را از دست دادم	۷۴
۵۱.	بنان به منزل منتقل شد	۷۷
۵۲.	حادثه‌ای برای بنان	۷۸
۵۳.	گفت‌وگو با روح‌الله خالقی (۲)	۷۹
۵۴.	نامه‌ای از اروپا به دوست هنرمند خود	۷۹
۵۵.	پسر بنان از بیمارستان مرخص شد	۸۱
۵۶.	گل‌های جاویدان	۸۱
۵۷.	کنسرت	۸۲
۵۸.	بنان به اروپا می‌رود	۸۲
۵۹.	هنر و حوادث	۸۳
۶۰.	سال جدید و برنامهٔ جدید	۸۳
۶۱.	سالی که گذشت	۸۴
۶۲.	سوءحادثه فقط گریبان «بنان» را گرفت	۸۵
۶۳.	مسافرت بنان	۸۵
۶۴.	شاعران تصنیف‌ساز	۸۶
۶۵.	چرا بنان برای معالجه به اروپا رفت؟	۸۶
۶۶.	دربارهٔ «بنان»	۸۷
۶۷.	دربارهٔ مسافرت بنان	۸۷
۶۸.	حقوق خوانندگان و نوازندگان	۸۸

۶۹. بنان هم می‌آید ۸۸
۷۰. محله هنرمندان ۸۹
۷۱. برنامه گل‌ها، مرضیه، الهه، دلکش ۹۰
۷۲. بنان در ایتالیا ۹۱
۷۳. گفت‌وگو با احمد عبادی ۹۱
۷۴. بازگشت آقای بنان ۹۲
۷۵. چشم بنان معالجه شده است ۹۲
۷۶. بنان به تهران بازگشت ۹۳
۷۷. خاطرات سفر بنان ۹۳
۷۸. بنان از سفر اروپا بازگشت ۹۶
۷۹. بنان و موسیقی کلاسیک ایرانی ۱۰۰
۸۰. بازگشت بنان از اروپا ۱۰۰
۸۱. هنرمندی که با یک دیده به جهان می‌نگرد ۱۰۱
۸۲. بنان چه می‌کند؟ ۱۰۴
۸۳. ارکستر سازهای ملی ۱۰۵
۸۴. چرا برنامه گل‌ها خسته‌کننده شده است؟ ۱۰۵
۸۵. چند خاطره از ژانویه هنرمندان ۱۰۶
۸۶. شروع به‌کار ۱۰۶
۸۷. گفت‌وگو با عبدالرحمان فرامرزی ۱۰۶
۸۸. بنان پس از بازگشت از سفر اروپا چه می‌کند؟ ۱۰۷
۸۹. هنرمندان عید به کجا می‌روند؟ ۱۰۸
۹۰. غلامحسین بنان (۲) ۱۰۸
۹۱. خانم برگ خزان و آقای الهه ناز! ۱۱۱
۹۲. عید هنرمندان (۲) ۱۱۱
۹۳. از این به بعد مجهول‌المکان معرفی می‌شوند ۱۱۴
۹۴. آنها که باید مالیات بدهند ۱۱۵
۹۵. بنان خواننده گل‌ها ۱۱۵
۹۶. کنسرت هنرمندان ۱۱۶
۹۷. هنر و هنرمندان ۱۱۶
۹۸. از بنان مالیات گرفته نمی‌شود ۱۱۷
۹۹. شاعر، آهنگساز، خواننده، کدام هنرمندترند[؟] ۱۱۷

۱۱۸	 گل‌ها ... ۱۰۰.
۱۱۹	 خالدي و زاهدي... دو دوست قديمي ۱۰۱.
۱۱۹	 غلامحسين بنان (۳) ۱۰۲.
۱۳۰	 گفت‌وگو با فروزنده اربابي ۱۰۳.
۱۳۰	 چه كساني بنان را تهديد به قتل كرده‌اند؟ ۱۰۴.
۱۳۳	 آيا روز تولد رودكي به‌عنوان روز هنرمند ناميده خواهد شد؟ ۱۰۵.
۱۳۴	 بنان مي‌گويد مملكت ما اسلامي است ۱۰۶.
۱۳۵	 كنسرت گل‌ها ۱۰۷.
۱۳۵	 موسيقي راديو ۱۰۸.
۱۳۶	 آلبوم هنرمندان ۱۰۹.
۱۳۷	 بنان بلبل برنامه‌هاي گل‌ها در آستانه ازدواج ۱۱۰.
۱۳۷	 دل‌شكن ۱۱۱.
۱۴۰	 گفت‌وگو با رهي معيري ۱۱۲.
۱۴۱	 گفت‌وگو با اكبر محسني ۱۱۳.
۱۴۲	 برنامه گل‌هاي راديو ايران ۱۱۴.
۱۴۳	 بنان: اگر مسافرت به اروپا به تأخير افتد ۱۱۵.
۱۴۵	 آهنگ تازه خالقي ۱۱۶.
۱۴۵	 پرفسور «رومانو سولادري» ... به خوانندگان ايراني نمره مي‌دهد! ۱۱۷.
۱۴۶	 آنها ديگر آواز نخواهند خواند... ۱۱۸.
۱۴۶	 اخراج خوانندگان راديو ۱۱۹.
۱۴۷	 سال ۱۳۴۳ سال غروب ستاره شهرت هنرمندان ايراني بود ۱۲۰.
۱۴۸	 گفت‌وگو با مرضيه (۲) ۱۲۱.
۱۴۸	 سازمان تازه راديو ايران ۱۲۲.
۱۴۹	 گل‌هاي جاويدان ۱۲۳.
۱۵۲	 تصفيه در گل‌ها ۱۲۴.
۱۵۴	 موز «بنان» ۱۲۵.
۱۵۴	 گفت‌وگو با داود پيرنيا (۱) ۱۲۶.
۱۵۵	 حرف‌هاي تازه و نكات شنيدني درباره برنامه گل‌ها ۱۲۷.
۱۵۷	 چرا بنان آواز نمي‌خواند؟ ۱۲۸.
۱۵۸	 خبرهايي از هنر و هنرمندان! ۱۲۹.
۱۵۹	 بيماري رهي ۱۳۰.

۱۳۱. بنان، چرا آواز نمی‌خوانی؟ ۱۵۹
۱۳۲. سوسن یا فرخزاد، کدام یک؟ چرا؟ ۱۶۲
۱۳۳. گفت‌وگو با منتخب صبا (اسفندیاری) ۱۶۳
۱۳۴. داود پیرنیا، باغچه‌بان برنامه «گل‌ها» هم مرد ۱۶۴
۱۳۵. بنان می‌گوید: صدای حمیرا ملکوتی و سحرآمیز است! ۱۶۶
۱۳۶. گفت‌وگو با بدیع‌زاده (۱) ۱۷۰
۱۳۷. حمیرا و مهستی به مخالفین جواب می‌دهند ۱۷۰
۱۳۸. بنان مزرعه‌داری می‌کند ۱۷۱
۱۳۹. بنان: من مزرعه ندارم، صاحب آن مزرعه آقای به نام «بنان» است! ۱۷۱
۱۴۰. بنان در گل‌های تازه ۱۷۲
۱۴۱. «ه. الف سایه» سرپرست برنامه «گل‌ها» شد ۱۷۲
۱۴۲. گفت‌وگو با فرهاد مهراد ۱۷۳
۱۴۳. بنان تمام اندوخته‌های هنری خود را به حمیرا می‌آموزد ۱۷۴
۱۴۴. بنان: «مزدوران، موسیقی ملی را به تزویر آلوده‌اند!» ۱۷۴
۱۴۵. بزم نوروزی ۱۷۶
۱۴۶. گفت‌وگو با دلکش (۳) ۱۷۷
۱۴۷. گفت‌وگو با گلپا (۱) ۱۷۸
۱۴۸. گفت‌وگو با دلکش (۴) ۱۷۸
۱۴۹. اولین فیلم ایرانی چگونه تهیه شد و هنرپیشگان آن کجا هستند؟ ۱۷۹
۱۵۰. فیلم طوفان زندگی ۱۸۰
۱۵۱. گفت‌وگو با پوران شاپوری (۳) ۱۸۱
۱۵۲. آهای خانم دلکش چرا به جوان‌ها چوب می‌زنی؟ ۱۸۲
۱۵۳. خوانندگان جوان سخت از بنان متشکر شدند ۱۸۵
۱۵۴. سیزده‌به‌در خوانندگان ۱۸۶
۱۵۵. گفت‌وگو با اکبر محسنی ۱۸۶
۱۵۶. بنان، استاد آواز ۱۸۷
۱۵۷. جشن رادیو، جشن صدا و جشن صداها... ۱۸۸
۱۵۸. بنان: نوارهای آواز مرا تاراج کرده‌اند ۱۸۹
۱۵۹. گفت‌وگو با بدیع‌زاده و شماعی‌زاده ۱۹۰
۱۶۰. گفت‌وگو با احمد عبادی ۱۹۰
۱۶۱. بنان به دادسرا احضار شد ۱۹۱

۱۶۲. گفت‌وگو با گلپا (۲) ۱۹۲
۱۶۳. گفت‌وگو با جهانبخش پازوکی و مهستی ۱۹۲
۱۶۴. گفت‌وگو با شجریان ۱۹۳
۱۶۵. بنان خواننده سنتی را به بازی نمی‌گیرند ۱۹۳
۱۶۶. لطف‌الله مجد، نوازنده تار، سکنه مغزی و قلبی کرد ۲۰۲
۱۶۷. گفت‌وگو با الهه (۱) ۲۰۲
۱۶۸. بنان و موسیقی ایرانی ۲۰۳
۱۶۹. هاید، حمیرا یا مهستی؟ ۲۰۹
۱۷۰. هنرمندان از مفهوم نامشان ۲۰۹
۱۷۱. مجد هنرمند بزرگ ناگهان دچار سکنه مغزی شد ۲۱۰
۱۷۲. موسیقی اصیل و موسیقی جدید یکدیگر را تکمیل می‌کنند ۲۱۰
۱۷۳. «بنان» دچار خونریزی معده شد ۲۱۲
۱۷۴. انتقاد شدید «بنان» از محیط موسیقی و خوانندگی ۲۱۲
۱۷۵. برنامه گل‌ها و موسیقی ایرانی از صدای ایران ۲۱۶
۱۷۶. گفت‌وگو با محمودی خوانساری (۱) ۲۱۷
۱۷۷. کاست کاسپین ۲۱۸
۱۷۸. شکایت از بنان مردود شناخته شد ۲۱۸
۱۷۹. گفت‌وگو با الهه (۲) ۲۱۹
۱۸۰. گفت‌وگویی با «بنان» پیر آواز ایران ۲۲۰
۱۸۱. گفت‌وگو با خانم هاید ۲۲۳
۱۸۲. شکایت بنان علیه استودیوهای نوازنی ۲۲۵
۱۸۳. گفت‌وگو با جواد بدیع‌زاده (۲) ۲۲۵
۱۸۴. گفت‌وگو با جواد بدیع‌زاده (۳) ۲۲۶
۱۸۵. گفت‌وگو با پریسا ۲۲۷
۱۸۶. بنان خواننده پرآوازه ۲۲۸
۱۸۷. گفت‌وگو با غلامحسین بنان (۱)، آمدی جانم به قربانت ولی حالا چرا؟ ۲۲۸
۱۸۸. گفت‌وگو با غلامحسین بنان (۲) ۲۳۹
۱۸۹. گفت‌وگو با محمودی خوانساری (۲) ۲۴۵
۱۹۰. حقوق خوانندگان معروف مرضیه، دلکش و بنان را قطع کردند ۲۴۶
۱۹۱. سرود «ای ایران» چگونه متولد و ضدطاغوتی شد؟ ۲۴۶
۱۹۲. غلامحسین بنان استاد بزرگ هنر ایران جان به جان‌آفرین تسلیم نمود ۲۴۹

فصل دوم: گفت‌وگوها	۲۵۱
گفت‌وگوها	۲۵۳
۱. گفت‌وگو با استاد بنان در صدای آمریکا	۲۵۳
۲. گفت‌وگوی ایرج گرگین و آذر پژوهش با استاد بنان	۲۵۶
۳. گفت‌وگوی مصطفی فاتح با استاد بنان	۲۵۸
۴. گفت‌وگو با استاد غلامحسین بنان	۲۵۹
۵. گفت‌وگوی مسعود بهنود با استاد بنان	۲۶۱
۶. گفت‌وگوی شاهرخ نادری با استاد بنان (۱)	۲۶۶
۷. گفت‌وگوی محمود خوشنام با استاد بنان	۲۷۰
۸. گفت‌وگوی شاهرخ نادری با استاد بنان (۲)	۲۷۲
۹. گفت‌وگوی هوشنگ ابتهاج با استاد بنان	۲۷۶
۱۰. گفت‌وگوی محمود خوشنام با استادان بنان و مه‌رتاش	۲۸۰
۱۱. گفت‌وگوی کیخسرو بهروزی با استاد بنان (۱)	۲۸۷
۱۲. گفت‌وگوی کیخسرو بهروزی با استاد بنان (۲)	۲۹۱
۱۳. گفت‌وگوی فریدون مشیری با استاد بنان	۲۹۵
نمایه	۲۹۹

مقدمه

کتابی که پیش روی خوانندگان گرامی است، در بخش نخست گذری دارد بر رخدادهای زندگی استاد غلامحسین بنان؛ رخدادهایی که از میان روزنامه‌ها و مجلات هم‌دوران او گردآوری شده و بر پایه زمان‌بندی تاریخی سامان یافته است. فصل اول کتاب، پس از اعلان کنسرت‌ها به اخبار می‌پردازد، با خبر اجرای استاد بنان در رادیو آغاز شده و با آگهی درگذشت او در سال ۱۳۶۴ که در روزنامه اطلاعات به چاپ رسیده، به پایان می‌رسد. پیداست که این چینش، خود به خود، نمایی از زندگانی ایشان را پیش چشم خواننده ترسیم می‌کند و نشان می‌دهد که استاد بنان از سال‌های آغازین دهه بیست تا فرجامین روزهای دهه پنجاه شمسی، چه روزگارانی را از سر گذرانده و چه رخدادهایی را تجربه کرده است.

در باب طرز تدوین این کتاب باید گفت: اخباری که از استاد بنان در جراید بازمانده، بر دو دسته است. دسته اول اخباری است که به‌تمامی به او اختصاص دارد. این اخبار بی‌هیچ کم‌وکاستی، همان‌گونه که در اصل خبر بوده‌اند، در این کتاب آورده شده‌اند. دسته دوم خبرهایی است که تنها در قسمتی از آنها از استاد بنان نام برده شده است؛ در این گفت‌وگوها، همان بخش‌های مربوطه نقل شده و علامت دو قلاب [...] یعنی بقیه اخبار که مربوط به استاد بنان نبوده کنار گذاشته شده است. مآخذ هر یک از این اخبار در پانویست ذکر شده تا خوانندگان در صورت نیاز، بتوانند به متن کامل آنها مراجعه کنند و در باب رسم الخط اخبار باید گفت: طابق النعل بالنعل و با وسواس زیاد سعی شد به اصل خبر وفادار بمانم و هیچ تغییری در علائم نگارشی آن ایجاد نکنم.

بخش دوم کتاب، به مصاحبه‌ها با استاد بنان اختصاص دارد. این فصل از آن جهت اهمیت دارد که سخنان استاد بنان بی‌واسطه و عیناً نقل شده است و چون از تغییرات و بازنویسی‌های ژورنالیستی دور است، به‌طور مستقیم و بی‌پیرایه حالات و کلمات استاد بنان را منتقل می‌کند. از آنجا که این فصل در کنار فصل اول، نظرات و افکار ایشان را تکمیل می‌کند، برای کسانی که خواهان آشنایی کامل با عقاید و دیدگاه‌های ایشان هستند، بسیار حائز اهمیت خواهد بود.

آنچه بیش از هر چیزی شگفت‌انگیز می‌نماید، این است که چهل سال پس از درگذشت استاد غلامحسین بنان، همچنان سخنان و دیدگاه‌های او برای ما زنده و ملموس‌اند. نگاه او به موسیقی، به‌ویژه برای نسل جوان، چنان به زمانه و دغدغه روزگار ما نزدیک است که باور آن دشوار می‌نماید. او عالم موسیقی، کتاب‌خوان و فریفته فرهنگ و ادبیات فارسی بود و تأملات او درباره مسائل و چالش‌های موسیقی روزگار خود، به‌راستی شگفت‌آفرین و هنوز واجد تازگی و اعتبار است. همین امر جایگاه او را به‌عنوان شخصیتی وارسته، دوراندیش و اثرگذار، بیش از پیش برجسته می‌سازد.

اگرچه گردآوری مطالب این کتاب به‌دلیل علاقه وافر من به هنر استاد بنان است، اما اندیشه به سرانجام رساندن این کار با سخنی از همسر ایشان آغاز شد: «بنان جوان‌ها را بسیار دوست داشت... و تو که جوانی، بکوش راهش را زنده نگه داری.» من طی نامه‌ای که برای ایشان نوشتم و بعدها در کتاب «نوی جاودان»^۱ به چاپ رسید بر این عهد پایبند ماندم که حاصل آن امروز پیش روی شماست.

در انتها، با کمال احترام و قدردانی از کسانی که در هر گام این اثر مرا همراهی کردند، تشکر می‌کنم. از پدرم که از اوان طفولیت نجوای مخملین استاد بنان را در جانم جاری کرد، از همسر مریم که در تمام مراحل نگارش و تکمیل این کتاب همراه و پشتیبانم بود، از حمایت‌های بی‌دریغ آقای محمدرضا شیرمحمد، از آقایان حسن بابایی و رضا افشارپور به‌سبب یاری در فراهم آوردن برخی منابع و از آقای پویا دارابی به‌دلیل انجام صفحه‌آرایی دقیق و وزین این اثر، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم از جناب آقای سیدمحمد موسوی، مدیر ارجمند مؤسسه فرهنگی-هنری ماهور، که با حمایت و همراهی ارزشمند خویش مسئولیت چاپ و نشر این کتاب را تقبل فرمودند، تقدیر و تشکر به‌عمل آورم.

سیدمهرداد معصوم‌زاده - ۱۴۰۵

۱. (هومن صدر، نوی جاودان، چاپ اول، تهران: انتشارات روزبهان، ۱۳۹۰، ص ۲۰۷). کتاب نوی جاودان به همت پری‌دخت آور و هومن صدر فراهم آمده است.